

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Національної академії

внутрішніх справ

доктор юридичних наук,

професор



Руслан СЕРБИН

ВИСНОВОК

Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Кушніра Сергія Сергійовича «Доказування в кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації» поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 року, протокол № 14

ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання кафедри кримінального процесу від 08 травня 2025 року

Присутні:

проректор, доктор юридичних наук, професор Чернявський С.С. (*науковий керівник*);

кафедра кримінального процесу: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Таран О.В. (*голова засідання*); кандидат юридичних наук, доцент Хабло О.Ю.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Римарчук О.В.; професор кафедри, доктор юридичних наук, доцент Іваницький С.О.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Зарубей В.В.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Заїка С.О.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Мельник О.В.; старший викладач кафедри Симчук А.С.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Соловйов Е.П.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Чурікова І. В.; аспірант заочної форми навчання Кушнір С.С.;

науково-дослідна лабораторія з проблем протидії злочинності: старший науковий співробітник, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Брисковська О.М. (*рецензент*);

кафедра оперативно-розшукової діяльності та національної безпеки: професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Василичук В.І. (рецензент);

відділ організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності: старший науковий співробітник, кандидат юридичних наук Бондар С.В.;

Були присутні 3 доктори наук та 9 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта заочної форми навчання кафедри кримінального процесу Кушніра Сергія Сергійовича «Доказування в кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо її рекомендації до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

Слухали:

Аспірант Кушнір С.С. доповів про результати дисертаційного дослідження. У доповіді було обґрунтовано насамперед актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, здобувачем доведено до присутніх структуру роботи та основні її положення, сформулював та обґрунтував новизну, теоретичне та практичне значення.

Актуальність теми дисертаційного дослідження пов'язана з тим, що стаття 42 Конституції України гарантує кожному право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом, а стаття 6 Господарського кодексу України закріплює загальні принципи господарювання. Однак ці декларативні норми значною мірою нівелюються. Зокрема через стрімкий розвиток економіки, банківської системи, комп'ютеризації та діджиталізації, впровадження іноземних інвестицій, високий рівень корупції в державі, а також деякі законодавчі зміни тощо, злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном суб'єктів господарювання та земель стають більш поширеними та прихованими.

Поряд із зовнішніми факторами, які дестабілізують нашу державу ззовні, існує ряд внутрішніх, які негативно впливають на розвиток України зсередини. Перелік таких факторів можна визначити, орієнтуючись на програмні документи, які декларують цілі нашої держави. У цьому контексті слід звернути увагу на Стратегію розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, у якій вказано, що «необхідним є загальне покращення середовища для ведення бізнесу, особливо в частині правосуддя, захисту від незаконних дій правоохоронних органів, рейдерства, спрощення і здешевлення ведення бізнесу».

З моменту російського вторгнення в Україну та введення правового режиму воєнного стану, з'явилися нові ризики, на які необхідно реагувати належним чином з метою забезпечення захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання. Зокрема є ризики вчинення злочинів, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, шляхом примусового відчуження або вилучення майна за рішенням військового командування Збройних сил України чи територіальної оборони у «співпраці» з військовою адміністрацією. Таку процедуру встановлено Законом України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» від 17 травня 2012 р. № 4765-VI.

Про актуальність зазначеної теми також свідчать статистичні дані. Впродовж 2020-2024 років спостерігається погіршення стану розслідування кримінальних проваджень про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації. Так, у 2020 р. обліковано 90 кримінальних проваджень, жодна не скерована до суду, у 2021 р. обліковано 70 злочинів, передбачених ст. 2062 КК України, і тільки 5 кримінальних проваджень направлені до суду з обвинувальним актом; у 2022 р. обліковано 15 таких злочинів, до суду не направлено жодного; у 2023 р. - 56 та 6, відповідно, за січень-вересень 2024 р. - 25 та 2.

Наведене вказує про низький рівень ефективності процесу доказування у кримінальних провадженнях окресленої категорії злочинів.

Визначаючи вагомий внесок науковців у розроблення означеної проблематики, останні дослідження з кримінального права, кримінального процесу, кримінології та криміналістики не у повну міру враховують ризики вчинення злочинів, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації. В умовах спротиву російській агресії важливе значення мають створення оптимальних процесуальних механізмів доказування у кримінальних провадженнях, про злочини, пов'язані із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, визначення кола суб'єктів, уповноважених здійснювати доказування в цій категорії кримінальних проваджень, виокремлення способів збирання доказів стороною обвинувачення, що дозволить розробити науково обґрунтовані висновки та рекомендації щодо підвищення ефективності кримінального процесуального доказування.

Метою дисертації є отримання нових результатів у формі наукових висновків щодо особливостей доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, а також розробка пропозицій з удосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких завдань:

– схарактеризувати стан наукових досліджень проблем доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;

- розкрити поняття і межі доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;

- виокремити й охарактеризувати суб'єктів доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;

- визначити приводи й окреслити підстави для початку досудового розслідування злочинів, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;

- виокремити систему обставин, що підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;

- визначити та розглянути процесуальний порядок проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій як способів збирання доказів стороною обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;

- з'ясувати особливості застосовування заходів забезпечення кримінального провадження під час розслідування злочинів, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;

- розглянути інші способи збирання доказів стороною обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;

- сформулювати пропозиції та надати рекомендації з удосконалення кримінального процесуального законодавства.

Об'єкт дослідження – кримінальні процесуальні правовідносини, що виникають і розвиваються під час доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації.

Предмет дослідження – доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації.

Методологічну основу роботи становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів, серед яких: історико-правовий, що надав можливість розглянути стан наукових досліджень проблем доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації (підрозділ 1.1); діалектичний – дав змогу проаналізувати всі питання в динаміці, виявити їх взаємозв'язок і взаємозумовленість та сприяв вивченню об'єкта дослідження (розділи 2; 3); системно-структурний та структурно-функціональний методи – для встановлення кола суб'єктів доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації (підрозділ 1.3), з'ясування приводів та підстав для початку досудового розслідування злочинів та виокремлення обставин, які підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з

протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації (підрозділи 2.1, 2.2); порівняльно-правовий – застосований для зіставлення поглядів учених, а також норм кримінального процесуального законодавства України й інших держав у межах предмета дослідження (розділи 1–3); формально-юридичний розкрив процесуальний порядок доказування та збирання доказів стороною обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації (розділи 2; 3); статистичний – забезпечив опрацювання узагальнених даних статистичної звітності (розділи 1–3); моделювання – сприяв розробленню та впровадженню в практику алгоритмів дій слідчого, детектива, прокурора, слідчого судді (розділи 2, 3); соціологічний (анкетування, інтерв'ювання, опитування) – надав можливість оцінити погляди практичних працівників, з'ясувати ефективність застосування окремих правових й організаційних заходів (розділи 1–3).

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні й аналітичні матеріали Офісу Генерального прокурора, МВС і Національної поліції, Національного антикорупційного бюро України, рішення Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України та Верховного Суду; результати вивчення та узагальнення 256 кримінальних проваджень; зведені дані опитування 320 респондентів, зокрема 65 – детективів Національного антикорупційного бюро України, 30 – детективів Бюро економічної безпеки України, 65 слідчих і 55 дізнавачів Національної поліції України, 65 працівників оперативних підрозділів Національної поліції України, 40 прокурорів різних рівнів, в Івано-Франківській, Київській, Львівській, Полтавській, Рівненській, Тернопільській, Черкаській областях та м. Києві. Крім того, використано багаторічний досвід роботи автора в правоохоронній системі.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших у національній юридичній науці досліджень доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, на основі опрацювання положень кримінального процесуального законодавства, аналізу нормативної бази та правозастосовчої практики формулюються висновки і пропозиції концептуального напрямку, які дозволяють виконати ряд завдань теоретичного і прикладного характеру, зокрема:

вперше:

– запропоновано авторське визначення поняття «доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації» це процесуальна діяльність слідчого, детектива, прокурора, інших уповноважених суб'єктів щодо встановлення обставин, які підлягають доказуванню у даному кримінальному провадженні шляхом швидкого, повного збирання й дослідження (перевірки й оцінки) доказів під час проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення інших процесуальних

дій щодо наявності чи відсутності обставин, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації та встановленні інших обставин, які мають значення для кримінального провадження;

– обґрунтовано позицію, що межами доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, для сторони обвинувачення є доведення таких обставин: 1) злочин учинено саме у формі протиправного заволодіння майном юридичної особи або часткою її власника шляхом вчинення правочину з використанням підробленого або викраденого документа, печатки або штамп (тобто протиправне заволодіння майном може бути вчинено лише шляхом вчинення правочинів з використанням підроблених або викрадених документів, печаток, штампів підприємства, установи, організації); 2) протиправне заволодіння майном вчинено саме з метою протидіяти законній господарській діяльності, свободі підприємницької діяльності, власності, у тій чи іншій забороненій кримінальним законом формі (у цьому разі умисел винного повинен охоплювати передбачення неминучості або можливості настання наслідків у вигляді заподіяння великої шкоди (у п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян) або спричинення інших тяжких наслідків (банкрутство юридичної особи, втрата ділової репутації, звільнення більшості кваліфікованого персоналу суб'єкта господарювання)); 3) протиправне заволодіння майном вчинено службовою особою з використанням службового становища; 4) потерпілими від протиправного заволодіння майном є юридичні особи, державні підприємства, так і окремі фізичні особи-підприємці;

– запропоновано класифікацію суб'єктів доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації залежно від стадії кримінального провадження, з урахуванням підслідності окреслених злочинів та за безпосередністю здійснення доказування;

– уточнено процесуальний порядок проведення слідчих (розшукових) дій (обшук комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку та огляд комп'ютерних даних), негласних слідчих (розшукових) дій (зняття інформації з електронних комунікаційних мереж) та верифікації фіксування негласних слідчих (розшукових) дій, а також застосування заходів забезпечення кримінального провадження (тимчасовий доступ до електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку та накладення арешту на комп'ютерні системи чи їх частини) в контексті законодавчого запровадження спрощеного порядку збирання та перевірки доказів, й особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного стану;

удосконалено:

– поняття суб'єкти доказування у кримінальному провадженні про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації уповноважені органи, особи, слідчий суддя, суд та правоохоронні органи іноземних держав, які в порядку, передбаченому КПК

України, мають певні обов'язки з приводу реалізації процесу доказування у кримінальному провадженні, а також мають право на активну участь у процесі доказування, здійснюючи свої процесуальні інтереси та, які вправі або ініціювати проведення процесуальних дій, або проводять їх за дорученням слідчого, детектива, прокурора в результаті здійснення міжнародного співробітництва під час кримінального провадження;

- зміст обставин, які підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, з урахуванням особливостей механізму їх вчинення;

- наукові бачення стосовно способів вчинення так званого «реєстраційного рейдерства» та тих, які виникли в умовах воєнного стану: 1) встановлення юридичного контролю над підприємством шляхом заволодіння корпоративними правами або нерухомим майном, що часто відбувається за допомогою підроблених документів та шляхом несанкціонованого доступу до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань; 2) вчинення реєстраційних дій на підставі підробленого або неіснуючого рішення суду; 3) викрадення електронного ключа реєстратора; 4) формальний перепродаж рейдерами захопленого об'єкта «добросовісному» набувачу чи цілому ланцюгу таких «добросовісних» набувачів; 5) вчинення незаконних реєстраційних дій щодо набуття права власності на земельні ділянки сільгосппризначення або права користування ними; 6) примусове відчуження або вилучення майна за рішенням військового командування Збройних Сил України чи територіальної оборони у «співпраці» з військовими адміністраціями; 7) захоплення врожаю та сільськогосподарської техніки на тимчасово окупованих територіях;

- обґрунтування доцільності законодавчого закріплення права відповідних органів досудового розслідування проводити моніторинг банківських рахунків (з унесенням змін і доповнень до ст. 2691 КПК України);

- порядок призначення судових експертиз для доказування обставин злочинів, пов'язаних з протиправним заволодінням майном суб'єктів господарювання, з урахуванням спеціалізації, характеристик об'єктів дослідження, поставлених перед експертом питань;

- обґрунтування законності повноважень детективів щодо витребування речей, документів та інших відомостей як способу збирання доказів у формі письмової вимоги, складеної відповідно до ч. 2 ст. 93 КПК України;

дістало подальший розвиток:

- наукові положення, що дотримання стандарту доведення вини особи «поза розумним сумнівом», який прямо закріплений у КПК України є головним орієнтиром для встановлення меж доказування;

- класифікація приводів до початку досудового розслідування злочинів, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, залежно від джерела отримання інформації про обставини, що можуть свідчити про вчинення такого злочину;

- наукові положення щодо необхідності запровадження на постійній основі збирання (отримання) доказів за «спрощеною» процедурою, зокрема після закінчення воєнного стану та скасування відповідної законодавчої бази (з унесенням змін і доповнень ст. 93 КПК України);

- аргументація доцільності удосконалення процесуального порядку здійснення попереднього арешту, для забезпечення можливого цивільного позову (з уточненням положень ч. 9 ст. 170 КПК України);

- наукові погляди стосовно віднесення ревізії і перевірок до інституту слідчих (розшукових) дій;

- наукові рекомендації про необхідність звернення слідчим, детективом до слідчого судді із клопотанням про тимчасовий доступ до речей та документів у визначених випадках: коли існує необхідність у отриманні тимчасового доступу до оригіналів речей та документів; коли існує необхідність у отриманні тимчасового доступу до речей та документів (копій або оригіналів), які містять у собі охоронювану законом таємницю. Основні положення і висновки дисертації оприлюднено на науково-практичних конференціях і круглих столах.

Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, що охоплюють дев'ять підрозділів й дев'ять пунктів, висновків, списку використаних джерел.

Після закінчення доповіді аспіранту присутніми були поставлені наступні питання:

Таран О.В.: Що ви розумієте під доказуванням у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації?

Відповідь: Дякую за запитання. Доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації - це процесуальна діяльність слідчого, детектива, прокурора, інших уповноважених суб'єктів щодо встановлення обставин, які підлягають доказуванню у даному кримінальному провадженні шляхом швидкого, повного збирання й дослідження (перевірки й оцінки) доказів під час проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення інших процесуальних дій щодо наявності чи відсутності обставин, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації та встановленні інших обставин, які мають значення для кримінального провадження.

Зарубей В.В.: Хто з вчених раніше досліджував проблеми доказування в кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації?

Відповідь: Дякую за запитання. Теоретичні та правові засади доказування у кримінальних провадженнях на доктринальному рівні осмислено в працях учених різних періодів, а саме: Ю. П. Алєніна, О. В. Баганця, Т. М. Барабаш, Р. І. Благути, О. О. Бондаренко, І. В. Гловюка, В. Г. Гончаренка, Г. Ф. Горського, Ю. М. Грошевого, В. В. Кікінчука, Ю. А. Комісарчука, Н. С. Моргун, В. Т. Нора, Л. В. Омельчука, М. П. Погорецького, В. О. Попелюшко, О. В. Рибалка,

Д. Б. Сергєєвої, С. М. Стахівського, М. С. Строговича, , В. М. Тertiшника, Л. Д. Удалової, В. І. Фаринника, Є. В. Федоренко, Т. О. Часової, С. С. Чернявського, М. Є. Шумила, О. Г. Яновської та інших.

Іваницький С.О.: Чи пропонуєте ви зміни до кримінального процесуального законодавства України?

Відповідь: Дякую за запитання. Так, обґрунтовано доцільність внесення змін до ч. 2 і ч. 3 ст. 159 КПК України, передбачивши необхідність звернення слідчого, детектива до слідчого судді з клопотанням про тимчасовий доступ до речей та документів у таких випадках: 1) коли існує необхідність у отриманні тимчасового доступу до оригіналів речей та документів; 2) коли існує необхідність у отриманні тимчасового доступу до речей та документів (копій або оригіналів), які містять у собі охоронювану законом таємницю .

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається науковому керівнику.

Науковий керівник, доктор юридичних наук, професор Чернявський С.С., зазначив, що дисертація Кушніра Сергія Сергійовича «Доказування в кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації» присвячено дослідженню особливостей доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації.

Дисертаційне дослідження Кушніра Сергія Сергійовича містить якісну наукову новизну яка полягає в тому, що дисертація є одним з перших у національній юридичній науці досліджень доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, на основі опрацювання положень кримінального процесуального законодавства, аналізу нормативної бази та правозастосовчої практики формулюються висновки і пропозиції концептуального напрямку, які дозволяють виконати ряд завдань теоретичного і прикладного характеру.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні й аналітичні матеріали Офісу Генерального прокурора, МВС і Національної поліції, Національного антикорупційного бюро України, рішення Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України та Верховного Суду; результати вивчення та узагальнення 256 кримінальних проваджень; зведені дані опитування 320 респондентів, зокрема 65 – детективів Національного антикорупційного бюро України, 30 – детективів Бюро економічної безпеки України, 65 слідчих і 55 дізнавачів Національної поліції України, 65 працівників оперативних підрозділів Національної поліції України, 40 прокурорів різних рівнів.

Під час наукового дослідження обраної проблематики Кушнір С.С. проявив себе як працьовитий, цілеспрямований, відповідальний, старанний, наполегливий та здібний вчений-початківець, який успішно поєднував наукову діяльність з практичною. Він цілком сформувався як науковець,

підтвердженням чого є не лише дисертаційна робота, а також і численні публікації у наукових юридичних виданнях України. Дослідник активно брав участь у науково-практичних конференціях та круглих столах.

Індивідуальний план наукової роботи та освітню програму Кушнір С.С. виконав у повному обсязі.

Зважаючи на вищевикладене, можна стверджувати, що дисертація Кушніра Сергія Сергійовича «Доказування в кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» містить нові концептуальні наукові положення й науково обгрунтовані результати в галузі юриспруденції, що в сукупності розв'язують важливе науково-прикладне завдання.

Зважаючи на викладене вище Кушнір С.С. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього було надано слово **рецензентам** роботи:

Кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Брисковська О.М. Актуальність і наукова новизна теми дослідження не викликає сумнівів. Дійсно, актуальність зазначеної теми свідчать статистичні дані. Впродовж 2020-2024 років спостерігається погіршення стану розслідування кримінальних проваджень про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації. Так, у 2020 р. обліковано 90 кримінальних проваджень, жодна не скерована до суду, у 2021 р. обліковано 70 злочинів, передбачених ст. 2062 КК України, і тільки 5 кримінальних проваджень направлені до суду з обвинувальним актом; у 2022 р. обліковано 15 таких злочинів, до суду не направлено жодного; у 2023 р. - 56 та 6, відповідно, за січень-вересень 2024 р. - 25 та 2. Автор поставив перед собою мету вирішення конкретного наукового завдання з комплексного вивчення помилок, яких припускаються учасники кримінального провадження, що мають владні повноваження, і розробленні механізму запобігання та усунення їх на всіх стадіях кримінального провадження. Для досягнення цієї мети у дисертаційній роботі визначено комплекс завдань.

Надана на рецензування дисертаційна робота має чітку логічну структуру та зв'язок з науковими програмами і планами, темами, визначеними за замістом дисертації.

Об'єктом дослідження є кримінальні процесуальні правовідносини, що виникають і розвиваються під час доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації.

Предметом дослідження є доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації.

Вказані та інші відомості засвідчують високий рівень проведеного здобувачем дослідження.

Висновки і рекомендації, сформульовані за змістом дисертації та публікацій здобувача, відрізняються важливим значенням для подальшого розвитку наукових досліджень та практичної судово-експертної діяльності.

Оцінюючи у цілому позитивно дослідження Кушніра С.С., слід зауважити, що вказані дискусійні положення, які були нами окреслені під час попереднього засідання кафедри автором були враховані.

Таким чином дисертаційна робота Кушніра Сергія Сергійовича «Доказування в кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації» є самостійною, завершеною науковою працею, яку виконано за актуальною та практично значущою темою. Робота містить науково обґрунтовані результати, які в комплексі вирішують наукове завдання із отримання нових результатів у формі наукових висновків щодо особливостей доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, а також розробка пропозицій з удосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування. Дисертація відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44) та може бути подана до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Моргун Н.С. Актуальність дисертаційної роботи не викликає сумнівів. Дисертацію присвячено дослідженню особливостей доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації.

Дисертація має чіткий зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначеними за змістом дисертації.

В роботі вперше запропоновано авторське визначення поняття «доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації. Також запропоновано класифікацію суб'єктів доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації залежно від стадії кримінального провадження, з урахуванням підслідності окреслених злочинів та за безпосередністю здійснення доказування.

У роботі використано потужну емпіричну базу, яку становлять статистичні й аналітичні матеріали Офісу Генерального прокурора, МВС і Національної поліції, Національного антикорупційного бюро України, рішення Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України та Верховного Суду; результати вивчення та узагальнення 256 кримінальних

проваджень; зведені дані опитування 320 респондентів, зокрема 65 – детективів Національного антикорупційного бюро України, 30 – детективів Бюро економічної безпеки України, 65 слідчих і 55 дізнавачів Національної поліції України, 65 працівників оперативних підрозділів Національної поліції України, 40 прокурорів різних рівнів. При вивченні дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не виявлено.

Висновок. Дисертаційна робота Кушніра Сергія Сергійовича «Доказування в кримінальних провадженнях про злочини, пов’язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації» є самостійною, завершеною науковою працею, яку виконано за актуальною та практично значущою темою. Робота містить науково обґрунтовані результати, які в комплексі вирішують наукове завдання із отримання нових результатів у формі наукових висновків щодо особливостей доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов’язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, а також розробка пропозицій з удосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування. Дисертація відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44) та може бути подана до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

доктор юридичних наук, професор Таран О.В.; кандидат юридичних наук, доцент Хабло О.Ю.; кандидат юридичних наук, доцент Римарчук О.В.; доктор юридичних наук, доцент Іваницький С.О.; кандидат юридичних наук, професор Зарубей В.В.; кандидат юридичних наук, доцент Заїка С.О.; кандидат юридичних наук, доцент Мельник О.В.; кафедри Симчук А.С.; кандидат юридичних наук, доцент Соловійов Е.П.; кандидат юридичних наук, доцент Чурікова І. В.; аспірант заочної форми навчання Кушнір С.С.;

Кушнір С.С. висловив виступаючим та всім присутнім подяку за позитивну оцінку його дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та професійні поради, що сприятимуть вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи та корекції її подальших науково-дослідних планів.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації щодо дисертації Кушніра Сергія Сергійовича «Доказування в кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації»

Дисертація Кушніра Сергія Сергійовича «Доказування в кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації», яка подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Стаття 42 Конституції України гарантує кожному право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом, а стаття 6 Господарського кодексу України закріплює загальні принципи господарювання. Однак ці декларативні норми значною мірою нівелюються. Зокрема через стрімкий розвиток економіки, банківської системи, комп'ютеризації та діджиталізації, впровадження іноземних інвестицій, високий рівень корупції в державі, а також деякі законодавчі зміни тощо, злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном суб'єктів господарювання та земель стають більш поширеними та прихованими.

Поряд із зовнішніми факторами, які дестабілізують нашу державу ззовні, існує ряд внутрішніх, які негативно впливають на розвиток України зсередини. Перелік таких факторів можна визначити, орієнтуючись на програмні документи, які декларують цілі нашої держави. У цьому контексті слід звернути увагу на Стратегію розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, у якій вказано, що «необхідним є загальне покращення середовища для ведення бізнесу, особливо в частині правосуддя, захисту від незаконних дій правоохоронних органів, рейдерства, спрощення і здешевлення ведення бізнесу».

З моменту російського вторгнення в Україну та введення правового режиму воєнного стану, з'явилися нові ризики, на які необхідно реагувати належним чином з метою забезпечення захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання. Зокрема є ризики вчинення злочинів, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, шляхом примусового відчуження або вилучення майна за рішенням військового командування Збройних сил України чи територіальної оборони у «співпраці» з військовою адміністрацією. Таку процедуру внормовано Законом України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» від 17 травня 2012 р. № 4765-VI.

Про актуальність зазначеної теми також свідчать статистичні дані. Впродовж 2020-2024 років спостерігається погіршення стану розслідування кримінальних проваджень про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації. Так, у 2020 р. обліковано 90 кримінальних проваджень, жодна не скерована до суду, у 2021 р. обліковано 70 злочинів, передбачених ст. 206² КК України, і тільки 5 кримінальних проваджень направлені до суду з обвинувальним актом; у 2022 р. обліковано 15

таких злочинів, до суду не направлено жодного; у 2023 р. - 56 та 6, відповідно, за січень-вересень 2024 р. - 25 та 2.

Наведене вказує про низький рівень ефективності процесу доказування у кримінальних провадженнях окресленої категорії злочинів.

Теоретичні та правові засади доказування у кримінальних провадженнях на доктринальному рівні осмислено в працях учених різних періодів, а саме: Ю. П. Аленіна, О. В. Баганця, Т. М. Барабаш, Р. І. Благути, О. О. Бондаренко, І. В. Гловюка, В. Г. Гончаренка, Г. Ф. Горського, Ю. М. Грошевого, В. В. Кікінчука, Ю. А. Комісарчука, Н. С. Моргун, В. Т. Нора, Л. В. Омельчука, М. П. Погорецького, В. О. Попелюшко, О. В. Рибалка, Д. Б. Сергєєвої, С. М. Стахівського, М. С. Строговича, В. М. Тertiшника, Л. Д. Удалової, В. І. Фаринника, Є. В. Федоренко, Т. О. Часової, С. С. Чернявського, М. Є. Шумила, О. Г. Яновської та інших.

Визначаючи вагомий внесок цих науковців у розроблення означеної проблематики, останні дослідження з кримінального права, кримінального процесу, кримінології та криміналістики не у повну міру враховують ризики вчинення злочинів, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації. В умовах спротиву російській агресії важливе значення мають створення оптимальних процесуальних механізмів доказування у кримінальних провадженнях, про злочини, пов'язані із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, визначення кола суб'єктів, уповноважених здійснювати доказування в цій категорії кримінальних проваджень, виокремлення способів збирання доказів стороною обвинувачення, що дозволить розробити науково обґрунтовані висновки та рекомендації щодо підвищення ефективності кримінального процесуального доказування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019), Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 р. № 119/2021), Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126), Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року (Указ Президента від 11 серпня 2021 р. № 347/2021), Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023), Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ Міністерства внутрішніх справ (МВС) України від 11 червня 2020 року № 454) та виконана відповідно до Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради НАВС від 21 грудня 2020 року, протокол № 23).

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 року (протокол № 14) і зареєстровано Координаційним бюро НАПрН України (№1247, 2022 рік).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є отримання нових результатів у формі наукових висновків щодо особливостей доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, а також розробка пропозицій з удосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- схарактеризувати стан наукових досліджень проблем доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;
- розкрити поняття і межі доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;
- виокремити й охарактеризувати суб'єктів доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;
- визначити приводи й окреслити підстави для початку досудового розслідування злочинів, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;
- виокремити систему обставин, що підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;
- визначити та розглянути процесуальний порядок проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій як способів збирання доказів стороною обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;
- з'ясувати особливості застосовування заходів забезпечення кримінального провадження під час розслідування злочинів, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;
- розглянути інші способи збирання доказів стороною обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації;
- сформулювати пропозиції та надати рекомендації з удосконалення кримінального процесуального законодавства.

Об'єкт дослідження – кримінальні процесуальні правовідносини, що виникають і розвиваються під час доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації.

Предмет дослідження – доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів, серед яких: *історико-правовий*, що надав можливість розглянути стан наукових досліджень проблем

доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації (підрозділ 1.1); *діалектичний* – дав змогу проаналізувати всі питання в динаміці, виявити їх взаємозв'язок і взаємозумовленість та сприяв вивченню об'єкта дослідження (розділи 2; 3); *системно-структурний та структурно-функціональний методи* – для встановлення кола суб'єктів доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації (підрозділ 1.3), з'ясування приводів та підстав для початку досудового розслідування злочинів та виокремлення обставин, які підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації (підрозділи 2.1, 2.2); *порівняльно-правовий* – застосований для зіставлення поглядів учених, а також норм кримінального процесуального законодавства України й інших держав у межах предмета дослідження (розділи 1–3); *формально-юридичний* - розкрив процесуальний порядок доказування та збирання доказів стороною обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації (розділи 2; 3); *статистичний* – забезпечив опрацювання узагальнених даних статистичної звітності (розділи 1–3); *моделювання* – сприяв розробленню та впровадженню в практику алгоритмів дій слідчого, детектива, прокурора, слідчого судді (розділи 2, 3); *соціологічний* (анкетування, інтерв'ювання, опитування) – надав можливість оцінити погляди практичних працівників, з'ясувати ефективність застосування окремих правових й організаційних заходів (розділи 1–3).

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні й аналітичні матеріали Офісу Генерального прокурора, МВС і Національної поліції, Національного антикорупційного бюро України, рішення Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України та Верховного Суду; результати вивчення та узагальнення 256 кримінальних проваджень; зведені дані опитування 320 респондентів, зокрема 65 – детективів Національного антикорупційного бюро України, 30 – детективів Бюро економічної безпеки України, 65 слідчих і 55 дізнавачів Національної поліції України, 65 працівників оперативних підрозділів Національної поліції України, 40 прокурорів різних рівнів, в Івано-Франківській, Київській, Львівській, Полтавській, Рівненській, Тернопільській, Черкаській областях та м. Києві. Крім того, використано багаторічний досвід роботи автора в правоохоронній системі.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших у національній юридичній науці досліджень доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, на основі опрацювання положень кримінального процесуального законодавства, аналізу нормативної бази та правозастосовчої практики формулюються висновки і пропозиції концептуального напрямку, які дозволяють виконати ряд завдань теоретичного і прикладного характеру, зокрема:

вперше:

– запропоновано авторське визначення поняття «доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації - це процесуальна діяльність слідчого, детектива, прокурора, інших уповноважених суб'єктів щодо встановлення обставин, які підлягають доказуванню у даному кримінальному провадженні шляхом швидкого, повного збирання й дослідження (перевірки й оцінки) доказів під час проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення інших процесуальних дій щодо наявності чи відсутності обставин, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації та встановленні інших обставин, які мають значення для кримінального провадження;

- обґрунтовано позицію, що межами доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, для сторони обвинувачення є доведення таких обставин: 1) злочин учинено саме у формі протиправного заволодіння майном юридичної особи або часткою її власника шляхом вчинення правочину з використанням підробленого або викраденого документа, печатки або штампу (тобто протиправне заволодіння майном може бути вчинено лише шляхом вчинення правочинів з використанням підроблених або викрадених документів, печаток, штампів підприємства, установи, організації); 2) протиправне заволодіння майном вчинено саме з метою протидіяти законній господарській діяльності, свободі підприємницької діяльності, власності, у тій чи іншій забороненій кримінальним законом формі (у цьому разі умисел винного повинен охоплювати передбачення неминучості або можливості настання наслідків у вигляді заподіяння великої шкоди (у п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян) або спричинення інших тяжких наслідків (банкрутство юридичної особи, втрата ділової репутації, звільнення більшості кваліфікованого персоналу суб'єкта господарювання)); 3) протиправне заволодіння майном вчинено службовою особою з використанням службового становища; 4) потерпілими від протиправного заволодіння майном є юридичні особи, державні підприємства, так і окремі фізичні особи-підприємці;

- запропоновано класифікацію суб'єктів доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації залежно від стадії кримінального провадження, з урахуванням підслідності окреслених злочинів та за безпосередністю здійснення доказування;

– уточнено процесуальний порядок проведення слідчих (розшукових) дій (обшук комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку та огляд комп'ютерних даних), негласних слідчих (розшукових) дій (зняття інформації з електронних комунікаційних мереж) та верифікації фіксування негласних слідчих (розшукових) дій, а також застосування заходів забезпечення кримінального провадження (тимчасовий доступ до електронних

інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку та накладення арешту на комп'ютерні системи чи їх частини) в контексті законодавчого запровадження спрощеного порядку збирання та перевірки доказів, й особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного стану;

удосконалено:

- поняття суб'єкти доказування у кримінальному провадженні про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації - уповноважені органи, особи, слідчий суддя, суд та правоохоронні органи іноземних держав, які в порядку, передбаченому КПК України, мають певні обов'язки з приводу реалізації процесу доказування у кримінальному провадженні, а також мають право на активну участь у процесі доказування, здійснюючи свої процесуальні інтереси та, які вправі або ініціювати проведення процесуальних дій, або проводять їх за дорученням слідчого, детектива, прокурора в результаті здійснення міжнародного співробітництва під час кримінального провадження;

- зміст обставин, які підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, з урахуванням особливостей механізму їх вчинення;

- наукові бачення стосовно способів вчинення так званого «реєстраційного рейдерства» та тих, які виникли в умовах воєнного стану: 1) встановлення юридичного контролю над підприємством шляхом заволодіння корпоративними правами або нерухомим майном, що часто відбувається за допомогою підроблених документів та шляхом несанкціонованого доступу до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань; 2) вчинення реєстраційних дій на підставі підробленого або неіснуючого рішення суду; 3) викрадення електронного ключа реєстратора; 4) формальний перепродаж рейдерами захопленого об'єкта «добросовісному» набувачу чи цілому ланцюгу таких «добросовісних» набувачів; 5) вчинення незаконних реєстраційних дій щодо набуття права власності на земельні ділянки сільгосппризначення або права користування ними; 6) примусове відчуження або вилучення майна за рішенням військового командування Збройних Сил України чи територіальної оборони у «співпраці» з військовими адміністраціями; 7) захоплення врожаю та сільськогосподарської техніки на тимчасово окупованих територіях;

- обґрунтування доцільності законодавчого закріплення права відповідних органів досудового розслідування проводити моніторинг банківських рахунків (з унесенням змін і доповнень до ст. 269¹ КПК України);

- порядок призначення судових експертиз для доказування обставин злочинів, пов'язаних з протиправним заволодінням майном суб'єктів господарювання, з урахуванням спеціалізації, характеристик об'єктів дослідження, поставлених перед експертом питань;

- обґрунтування законності повноважень детективів щодо витребування речей, документів та інших відомостей як способу збирання доказів у формі письмової вимоги, складеної відповідно до ч. 2 ст. 93 КПК України;

дістало подальший розвиток:

– наукові положення, що дотримання стандарту доведення вини особи «поза розумним сумнівом», який прямо закріплений у КПК України є головним орієнтиром для встановлення меж доказування;

– класифікація приводів до початку досудового розслідування злочинів, пов'язаних з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації, залежно від джерела отримання інформації про обставини, що можуть свідчити про вчинення такого злочину;

– наукові положення щодо необхідності запровадження на постійній основі збирання (отримання) доказів за «спрощеною» процедурою, зокрема після закінчення воєнного стану та скасування відповідної законодавчої бази (з унесенням змін і доповнень ст. 93 КПК України);

- аргументація доцільності удосконалення процесуального порядку здійснення попереднього арешту, - для забезпечення можливого цивільного позову (з уточненням положень ч. 9 ст. 170 КПК України);

- наукові погляди стосовно віднесення ревізії і перевірок до інституту слідчих (розшукових) дій;

- наукові рекомендації про необхідність звернення слідчим, детективом до слідчого судді із клопотанням про тимчасовий доступ до речей та документів у визначених випадках: коли існує необхідність у отриманні тимчасового доступу до оригіналів речей та документів; коли існує необхідність у отриманні тимчасового доступу до речей та документів (копій або оригіналів), які містять у собі охоронювану законом таємницю.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації висновки та пропозиції впроваджено й можуть бути використані у:

– *законотворчій діяльності* – під час внесення змін і доповнень до КПК України в частині забезпечення ефективності досудового розслідування (лист Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності від 15 листопада 2024 року № 04-27/12-2024/254572);

– *правозастосовній сфері* – як рекомендації для вдосконалення процесуальної діяльності органів досудового розслідування (акт Головного слідчого управління Національної поліції України від 12 листопада 2024 року № 155006-2024);

– *освітньому процесі* – для підготовки лекцій, навчальних програм, тестових завдань, проведення всіх видів занять з дисципліни «Кримінальний процес України» в частині реалізації процесуальних прав потерпілого на стадії досудового розслідування (акт Національної академії внутрішніх справ від 12 листопада 2024 року № 182-ОП).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження проведено автором особисто з урахуванням сучасних доктринальних розробок і досягнень

науки кримінального процесу. Сформульовані в дисертації положення та висновки обґрунтовано здобувачем самостійно.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації обговорено на засіданнях кафедри кримінального процесу та міжкафедральному семінарі, а також оприлюднено на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах і засіданнях круглих столів, а саме: «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі» (Київ, 8–9 груд. 2022 р.); «Modern problems of science, education and society» (Kyiv, 26-28.03.2023 р.); «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти» (м. Дніпро, 17 бер. 2023 р.); «Безпекова ситуація в Україні в умовах війни: стан, загрози, напрями забезпечення» (м. Київ, 26 вересня 2023 р.); «Актуальні питання криміналістики та судової експертизи» (Київ, 30 листоп. 2023 р.); «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі» (Київ, 7–8 груд. 2023 р.); «Modern research in science and education» (Чикаго, США, 2-4.05.2024

Публікації. Основні положення і висновки дисертаційного дослідження відображено в 14 наукових публікаціях, серед яких п'ять статей – у збірниках, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, дев'ять тез – у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій і круглих столів, зокрема:

в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Кушнір С. С. Стан наукових досліджень проблем доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації. *Правові новели*. 2023. № 20. С. 148–159. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2023.20.21>.

2. Кушнір С. С. Аналіз елементів криміналістичної характеристики протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 742–748. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-11/181>.

3. Кушнір С. С. Суб'єкти доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. Вип. 2. С. 594–600. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/146>

4. Кушнір С. С. Особливості предмета доказування у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Вип. 1. С. 142–153. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.1.23>.

5. Кушнір С. С. Приводи та підстави для початку досудового розслідування злочинів, пов'язаних із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2. С. 594–600. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/146>.

які засвідчують апробацію результатів дисертації:

6. Кушнір С. С. Новели антирейдерського законодавства в умовах воєнного стану. *Реалізація державної антикорупційної політики в*

міжнародному вимірі : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8–9 груд. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 199–203.

9. Кушнір С. С. Аграрне рейдерство: ймовірні шляхи протидії. *Modern problems of science, education and society. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference. SPC «Sci-conf.com.ua»*. Kyiv, Ukraine. 2023. P. 942–945. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/03/modern-problems-of-science-education-and-society-26-28.03.23.pdf>.

10. Кушнір С. С. Захист бізнесу, фізичних осіб та їх майна в умовах воєнного стану. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 17 берез. 2023 р.). Дніпро : ДДУВС, 2023. С. 720–722.

11. Кушнір С. С. Детермінанти рейдерства в Україні: шляхи подолання. *Безпекова ситуація в Україні в умовах війни: стан, загрози, напрями забезпечення* : матеріали наук.-практ. круглого столу (Київ, 26 верес. 2023 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2023. С. 67–71. URL: https://www.naiaiu.kiev.ua/files/antikoruptsia/2023/mater_konf_07_081223.pdf.

12. Кушнір С. С. Криміналістична характеристика особи-рейдера. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи* : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 листоп. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 278–280. URL: <https://elar.naiaiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/e110c61b-c45f-4b39-a209-0f5f247e8e17/content>.

13. Кушнір С. С. Корупція як каталізатор вияву рейдерства в Україні. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 груд. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 258–261. URL: <https://elar.naiaiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/b6388d71-0a88-4016-abaa-47c7c1fd45b1/content>.

14. Кушнір С. С. Подія злочину як обставина, що підлягає доказуванню в кримінальних провадженнях, пов'язаних із протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації. *Modern research in science and education. Proceedings of the 9th International scientific and practical*. P. 21–27. URL: <https://sci-conf.com.ua/ix-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-research-in-science-and-education-2-4-05-2024-chikago-ssha-arhiv/>.

Характеристика особистості здобувача. Кушнір Сергій Сергійович 1982 року народження, освіта вища – юридична, у 2005 році закінчив Хмельницький університет управління та права за спеціальністю «Правознавство» (диплом магістра). З вересня 2022 року по сьогоднішній день аспірант заочної форми навчання Національної академії внутрішніх справ. На сьогодні старший детектив Головного підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

Структура дисертації відповідає меті, завданням, предмету дослідження і вимогам Міністерства освіти і науки України та складається із вступу, трьох

розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Доказування в кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 - Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Кушніра Сергія Сергійовича «Доказування в кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Кушніра Сергія Сергійовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Кушніра Сергія Сергійовича «Доказування в кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані з протиправним заволодінням майном підприємства, установи, організації» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 12, проти – немає, таких, що утримались – немає.

Головуючий -
завідувач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор



Олена ТАРАН